

УДК 339.13
JEL: Q00, Q02, F12

Ольга Шуміло

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
Україна*

КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено теоретичні підходи до управління з позиції економічної безпеки торговельного підприємства як об'єкта управління. Доведено, що комбінаційне та інтегральне застосування наукових підходів до управління економічною безпекою підприємства дає найбільш ефективний результат. Досліджено наукові концепції управління, які найбільш повно відповідають сучасній науковій парадигмі управління та задовольняють цілі управління економічною безпекою торговельного підприємства.

Ключові слова: *науковий підхід, наукові концепції, роздрібна торгівля, економічна безпека.*

Ольга Шумило

*Харьковский национальный университет строительства и архитектуры
Украина*

КОНЦЕПЦИИ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ

Исследованы теоретические подходы к управлению экономической безопасностью торгового предприятия как объекта управления. Доказано, что комбинационное и интегральное применение научных подходов к управлению экономической безопасностью предприятия дает наиболее эффективный результат. Исследованы научные концепции управления, наиболее полно соответствующие современной научной парадигме управления и удовлетворяющие цели управления экономической безопасностью торгового предприятия.

Ключевые слова: *научный подход, научные концепции, розничная торговля, экономическая безопасность.*

Olga Shumilo

*Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture
Ukraine*

THE CONCEPT OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

In the process of research the author has determine that system (a general system approach

and an approach based on functional systems), functional, process, and situational approaches are the most effective theoretical approaches to managing the economic security of a retail trading enterprise. These approaches are the basis for management conceptions. Effective management of the enterprise economic security requires complex application of these approaches (in combinational or integral concert). The author proves that the combinational interaction consists in common and simultaneous application of several methods in the case of different combinations. The integral interaction enables to provide system continuous improvement of application of these approaches in the process of managing the enterprise economic security.

The article summarizes the inherent characteristics of the most important mentioned concepts of management, which can be applied in the process of managing the enterprise economic security general view of the conception of managing the economic security of a retail trading enterprise can be formed due to the mentioned conceptions. Importance of application of each of these conceptions is stipulated by matching to goals of the economic security of a retail trading enterprise.

Key words: *scientific approach, scientific conceptions, retail trade, economic security.*

Постановка проблеми. У сучасному нестабільному ринковому середовищі, сповненому небезпек і загроз, одним із головних стратегічних елементів управління торговельним підприємством є управління його економічною безпекою. Зростання складності соціально-економічних процесів потребує вдосконалення та розробки нових підходів до управління економічною безпекою підприємства та розвитку управлінських концепцій. Тому підґрунтям формування концепції управління економічною безпекою торговельного підприємства повинно бути якісно досліджене її теоретико-методологічне забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження методологічної та теоретичної основи управління економічною безпекою підприємства внесли відомі науковці, серед них, О. М. Ляшенко [8], З. Б. Живко [1], В. В. Шликов [4], А. Яніогло [14] та ін. Але деякі питання щодо обґрунтування методичних підходів до розробки концепції управління економічною безпекою торговельних підприємств залишаються невирішеними та потребують дальшого дослідження.

Мета статті – дослідити теоретичні наукові підходи до управління та визначити сучасні концепції управління, які можливо застосовувати під час управління економічною безпекою торговельного підприємства для підвищення ефективності управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення стабільного функціонування підприємства торгівлі в трансформаційних економічних умовах господарювання зумовлює необхідність формування концепції управління економічною безпекою. Вона є основоположним документом, у якому зроблено висновки про основні загрози та небезпеки, сформульовані стратегічні й оперативні завдання, розставлені пріоритети в здійсненні організаційної та виконавчої діяльності у сфері безпеки, відображений вплив особливостей здійснення діяльності на можливість забезпечення безпеки, визначені завдання та способи діяльності структур, які забезпечують економічну безпеку підприємства. У реалізації цього процесу повинні брати

участь працівники, що безпосередньо відповідальні за цей напрям, професійні фахівці, керівництво організації, провідні співробітники [1].

Так, концепція (від лат. *conceptio* – розуміння, система) – це певний спосіб розуміння, трактування будь-якого предмета, явища, процесу, головний погляд на предмет тощо, керівна ідея для систематичного висвітлення. Термін «концепція» застосовують також для розгляду головного замислу, конструктивного принципу в науковій, технічній, політичній та інших видах діяльності [2].

Концепція управління – це система ідей, принципів, уявлень, що зумовлюють мету функціонування підприємства, механізм взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, характер взаємодії між окремими ланками його внутрішньої структури, а також необхідний ступінь урахування впливу зовнішнього середовища на розвиток підприємства [3].

Концепція економічної безпеки – це система поглядів на проблему безпеки суб'єкта господарювання на різних етапах і рівнях виробничої та комерційної діяльності, а також основні принципи та напрями концепції формування реалізації заходів із досягнення економічної безпеки [4].

Досліджуючи концептуальні основи управління підприємством, можна стверджувати, що наукові концепції управління базуються на наукових підходах до управління, на основі яких можна сформувавши уявлення про основні риси управління торговельним підприємством.

Розглянемо та проаналізуємо загальнонаукові підходи щодо управління підприємством і, відповідно, економічною безпекою підприємства, адже економічна безпека підприємства – це підсистема соціально-економічної системи «торговельне підприємство».

Отже, серед значної кількості наукових підходів що складають основу формування системи управління економічної безпеки підприємства торгівлі, слід виокремити найбільш значущі:

- системний (загальносистемний і підхід на основі функціональних систем);
- функціональний;
- процесний;
- ситуаційний.

Системний підхід є одним із головних підходів до управління економічною безпекою торговельного підприємства, оскільки передбачає врахування всіх факторів, що впливають на його діяльність і на рівень його економічної безпеки, й акцентує увагу на взаємозв'язках між структурними елементами. У попередніх дослідженнях автором доведено, що під час управління системою економічної безпеки роздрібного підприємства слід застосовувати як загальносистемний підхід до управління, так і підхід на основі функціональних систем.

Сутність загальносистемного підходу до управління полягає в такому: формулювання цілей і встановлення їх ієрархії до початку будь-якої діяльності,

пов'язаної з управлінням; одержання максимального ефекту, тобто досягнення поставлених цілей шляхом порівняльного аналізу альтернативних шляхів і методів досягнення цілей і здійснення вибору; кількісна оцінка цілей і засобів їх досягнення, заснована на всебічному оцінюванні всіх можливих і планованих результатів діяльності. Поява системного підходу до управління дозволила інтегрувати позитивні моменти всіх шкіл, які в різний час домінували в науковому менеджменті [5].

Використання системного підходу до управління економічною безпекою торговельного підприємства на основі функціональних систем забезпечує управління, під час якого по-іншому розглядають цілі системи, вони формуються в процесі функціонування управлінської системи, у результаті чого підвищується роль системотворчого фактора. Під час формування системи управління економічною безпекою торговельного підприємства на основі функціональних систем важливим стає виокремлення людей як об'єктів або суб'єктів управління, що може бути представлено сукупністю управлінських рішень, тобто поведінкових актів.

Наступним за значущістю щодо управління економічною безпекою торговельного підприємства є функціональний підхід, який полягає в розгляді системи економічної безпеки підприємства або її складових частин з позицій зовнішнього середовища. Це важливий аспект, оскільки мінливість сучасного зовнішнього середовища має значний вплив на систему економічної безпеки торговельного підприємства, є джерелом формування загроз. Під час використання функціонального підходу система управління економічною безпекою представляється як і під час системного підходу – у вигляді «чорного ящика», що дає змогу абстрактно, не зациклюючись на процесах у самій системі, розглядати відносини системи з іншими системами та зовнішнім середовищем. Такі відносини називають функцією, що пояснює назву підходу.

У разі змін у досліджуваній системі будь-яких параметрів у зв'язку з тим, що відбувається в процесному «чорному ящику», змінюється її стан, у тому числі у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем. Знаючи принципи, що відбуваються в системі процесів, можна дослідити саму систему й одержати нові знання [6]. У практичній діяльності торговельного підприємства під час управління економічною безпекою цей підхід може бути основою планування рівня економічної безпеки підприємства.

Застосування процесного підходу пояснюється тим, що економічна безпека підприємства – це стан, який забезпечує розвиток підприємства, а процес узагалі – це послідовна зміна станів у розвитку. У межах цього підходу управлінську діяльність розглядають як безперервну послідовність взаємопов'язаних управлінських функцій. Перевагами процесного підходу вважають безперервне проведення дослідних робіт і постійне покращення процесів, заснованих на об'єктивних результатах дослідження.

Ситуаційний підхід використовують в умовах, коли потрібно швидко прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Управління економічною

безпекою торговельного підприємства потребує саме таких оперативних управлінських рішень, оскільки мінливість і невизначеність оточуючого середовища підприємства впливають на рівень економічної безпеки торговельного підприємства.

Такі цілі можуть ставитися в міру виникнення непрогнозованих проблем управління, що вимагають швидкого вирішення, і проблем, пов'язаних, наприклад, з раптовими змінами на ринках, необхідністю термінового укладення контракту, проведенням не у встановлені планові періоди робіт із реструктуризації системи управління тощо. В умовах конкуренції ціна затримання в проведенні дослідження та прийняття наступного рішення за його наслідками, навіть правильних управлінських рішень, може виявитися дуже великою, тому необхідно підвищувати оперативність проведення досліджень системи управління [7]. Тобто можна стверджувати, що ситуаційний підхід – це спосіб мислення, а не просто науковий підхід, у якому придатність різних методів управління визначається ситуацією. Застосування цього методу під час управління економічною безпекою підприємства сприятиме забезпеченню достатнього її рівня в процесі функціонування торговельного підприємства.

Отже, зазначимо, що науковий підхід до дослідження є тільки однією з характеристик його методології. Доцільним буде зауважити, що використання кожного із зазначених наукових підходів окремо неможливо, також у практиці досліджень є не проста проблема у виборі найбільш відповідного підходу, оскільки сучасні вимоги до управління підприємством роздрібної торгівлі загалом і його економічною безпекою зокрема потребують під час їх застосування комбінаційної або інтегральної взаємодії підходів (рис. 1).

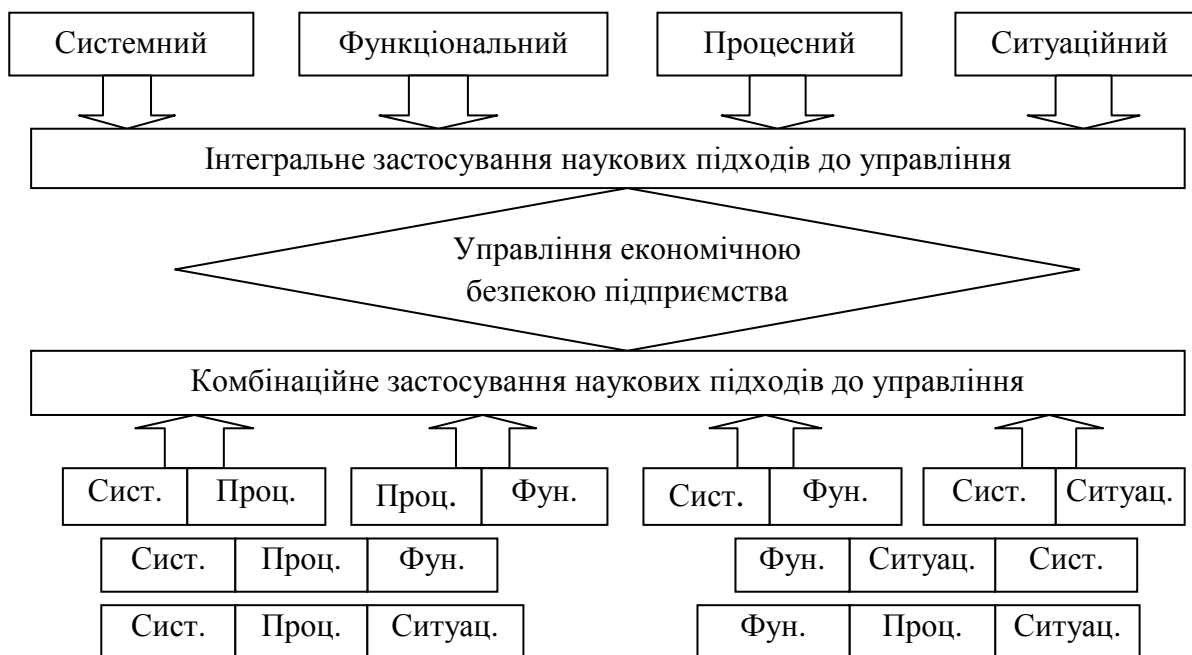

Рис. 1. Застосування комбінаційної та інтегральної взаємодії наукових підходів до управління економічною безпекою торговельного підприємства

Джерело: розробка автора.

Комбінаційна взаємодія виявляється в спільному використанні кількох методів одночасно під час управління, причому комбінації можуть бути різними. Комбінаційне використання передбачає виокремлення пріоритетного підходу в групі. Так, наприклад, комбінаційне застосування процесного та функціонального підходу забезпечить більш повне дослідження економічної безпеки підприємства та надасть змогу дослідити зміни в стані системи економічної безпеки, адже під час функціонального підходу економічну безпеку вивчають як систему з відповідними елементами, які підлягають впливу зовнішнього середовища. Відповідно можна розглядати й усі інші комбінаційні взаємодії.

Щодо інтегральної взаємодії, то вона дає змогу системного безперервного вдосконалення використання цих методів під час управління економічною безпекою підприємства.

Базуючись на наукових підходах до управління, концепція управління економічною безпекою торговельного підприємства має відповідати сучасній науковій парадигмі управління, її критерії та межі управління визначаються шляхом узагальнення теоретичних і методологічних розробок вітчизняних і зарубіжних науковців. Також зазначимо, що під час дослідження наявних концепцій управління підприємством визначено, що більшість концепцій доповнюють одна одну або є взаємовиключними.

Відповідно до цілей управління економічною безпекою підприємства роздрібною торгівлі виокремлено концепції управління, що найбільш задовольняють їх (табл. 1).

Так, найголовнішою метою управління економічною безпекою підприємства є забезпечення та гарантування економічної безпеки торговельного підприємства, що дозволяє йому стабільно функціонувати на ринку в поточному періоді й у перспективі. Відповідно до цієї мети можна використовувати *концепцію перевірки і корегування стратегічних передбачень*. Ця концепція передбачає фокусування уваги менеджерів на взаєминах між людьми, яких залучають до проблемної ситуації, а саме виявленні загроз економічної безпеки торговельного підприємства. Ця концепція може бути підґрунтям управління економічною безпекою підприємства, на основі якого можуть бути досягнуті стратегічні цілі підприємства.

Концепція управління за цілями, в якій управління розглядають як цілісну систему, що орієнтована на кінцевий результат і заснована на використанні творчого потенціалу співробітників підприємства та нових методів, механізмів управління, також може бути застосована під час досягнення головної мети економічної безпеки підприємства роздрібною торгівлі. На підставі використання концепції управління за цілями приймають управлінські рішення щодо досягнення цілей управління економічною безпекою відносно її складових частин, тобто управління може відбуватися комплексно, ураховуючи всі поставлені цілі відносно функціональних складових частин економічної безпеки підприємства.

Таблиця 1

Концепції управління економічною безпекою торговельного підприємства

Концепція	Цілі управління економічною безпекою торговельного підприємства	Сутність концепції відповідно до цілей
1	2	3
Концепція перевірки та корегування стратегічних передбачень	Забезпечення стійкого функціонування торговельного підприємства на ринку в поточному періоді та в перспективі	Фокусування уваги менеджерів на взаєминах між людьми, яких залучають до проблемної ситуації, а саме виявленні загроз економічної безпеки роздрібного підприємства. Ця концепція забезпечує досягнення стратегічних цілей підприємства
Концепція управління за цілями	Комплексне управління економічною безпекою підприємства, ураховує всі цілі управління та забезпечує їх досягнення	Управління розглядають як цілісну систему, що орієнтована на кінцевий результат і заснована на використанні творчого потенціалу співробітників підприємства та нових методів, механізмів управління
Концепція життєздатної системи	Комплексне управління економічною безпекою підприємства, ураховуючи всі поставлені цілі відносно функціональних складових частин економічної безпеки підприємства забезпечує підприємству стійке функціонування на ринку	Під час застосування цієї концепції підприємство розглядають як систему, життєздатність якої зумовлюють внутрішні елементи, що постійно адаптуються, є інтегрованими та взаємодіють між собою
Концепція загального управління якістю	Якісний рівень економічної безпеки торговельного підприємства сприяє ефективному функціонуванню та гармонійному розвитку торговельного підприємства в майбутньому	Постійне підвищення та вдосконалення якості організаційних процесів і підвищення рівня кваліфікації персоналу торговельного підприємства, що у свою чергу сприяє ефективному функціонуванню підприємства на ринку та розвитку бізнесу
Концепція компетентності	Узгодження інтересів його внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, що забезпечує уникнення низки загроз як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі	Сутність цієї концепції полягає у формуванні та розвитку ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості, унаслідок чого формується загальна компетентність фахівця, що є сукупністю ключових компетентностей, так званих «домінант успішності», інтегрованою характеристикою фахівця. Така характеристика має містити знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [8]

Продовження табл. 1

1	2	3
Концепція сталого розвитку	Забезпечення економічної безпеки та гармонійного розвитку торговельного підприємства в перспективі	Концепція базується на забезпеченні збалансованості всіх функціональних складових частин економічної безпеки й вирішенні завдань, пов'язаних із розвитком підприємства не лише у визначений період, а й у перспективі, тобто в процесі розвитку підприємства
Концепція Кайдзен	Постійне забезпечення та гарантування достатнього рівня економічної безпеки підприємства роздрібною торгівлі	Сутність цієї концепції – постійне вдосконалення всього, що належить до сфери управління. Такі дії спрямовані на постійне удосконалення та стимулювання співробітників, постійне пропонування щоденних покращень від – невеликих послідовних удосконалень до істотних стратегічних нововведень під час управління економічною безпекою підприємства
Концепція Balanced Scorecard (BSC)	Комплексне управління економічною безпекою підприємства, що забезпечить ефективну діяльність підприємства на ринку	Це система стратегічного управління підприємством і його економічною безпекою на основі вимірювання й оцінювання її ефективності за сукупністю показників, що підібрано таким чином, щоб урахувати всі істотні (з погляду стратегії) аспекти її діяльності (фінансові, виробничі, маркетингові тощо) [13]
Концепція Business Performance Management (BPM)	Комплексне управління економічною безпекою підприємства відносно поставлених цілей забезпечує підприємству стійке функціонування на ринку	В основі концепції лежить процесно-орієнтований підхід до прийняття управлінських рішень. Цей підхід спрямований на оцінку фінансового стану підприємства та управління економічною безпекою в процесі всієї господарської діяльності підприємства шляхом об'єднання власників, керівників підприємства, менеджерів, торговельного персоналу та контрагентів із зовнішнього середовища в рамках інтегрованого середовища управління [12]

Джерело: [8; 9; 10; 11; 12].

На основі *концепції життєздатної системи* можна створювати адаптивну систему організації управління економічною безпекою торговельного підприємства загалом, що передбачає також управління економічною безпекою відповідно складових частин. Під час застосування цієї концепції підприємство розглядають як систему, життєздатність якої зумовлюють внутрішні елементи, що постійно адаптуються, є інтегрованими та взаємодіють між собою.

Серед головних цілей управління економічною безпекою торговельного підприємства – узгодження інтересів його внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, що забезпечує уникнення низки загроз як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі. Відповідно до цього доречним буде використання *концепції загального управління якістю*, сутність якої полягає в постійному підвищенні та вдосконаленні якості організаційних процесів і підвищенні рівня кваліфікації персоналу торговельного підприємства, що у свою чергу сприяє ефективному функціонуванню підприємства на ринку та розвитку бізнесу.

Узгодження інтересів стейкхолдерів підприємства торгівлі можна також забезпечити, використовуючи *концепцію компетентності*, яка може бути використана в процесі досягнення узгодження інтересів стейкхолдерів підприємства, заснованого на розвитку ключових компетентностей менеджерів із управління економічною безпекою підприємства. Сутність цієї концепції полягає у формуванні та розвитку ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості, унаслідок чого формується загальна компетентність фахівця, що є сукупністю ключових компетентностей, так званих «домінант успішності», інтегрованою характеристикою фахівця. Така характеристика має містити знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [8].

Однією з головних цілей управління економічною безпекою підприємства є гарантування її торговельному підприємству в перспективі, у процесі розвитку підприємства. Тому вважаємо доцільним застосування *концепції сталого розвитку*. Сталий розвиток є керованим процесом на основі системного підходу. Ця концепція базується на забезпеченні збалансованості всіх функціональних складових частин економічної безпеки та вирішенні завдань, пов'язаних з розвитком підприємства не лише у визначений період, а й у перспективі, тобто в процесі розвитку підприємства. Вона базується на економіко-математичному моделюванні та інформаційних технологіях, за допомогою яких можна швидко прогнозувати та моделювати різні напрями розвитку торговельного підприємства, ураховуючи всі обмеження, отримувати оптимальний результат його розвитку.

Загальною концепцією, що може бути використана в процесі досягнення будь-яких цілей управління економічною безпекою підприємства торгівлі, можна вважати *концепцію Кайдзен*.

Кайдзен (Kaizen) – ключова концепція менеджменту. Це японська філософія, система з фокусом на безперервне вдосконалення всіх виробничих процесів, нашого способу життя та всіх аспектів життя [9]. Основу цієї концепції складає філософія постійного вдосконалення всього, що належить до сфери управління. Така філософія спрямована на вдосконалення та стимулювання співробітників постійно пропонувати щоденні покращення – від невеликих послідовних удосконалень до істотних стратегічних покращень в управлінні економічною безпекою підприємства.

У сучасних економічних умовах розвитку все більшої уваги заслуговують

сучасні концепції управління. До новітніх концепцій управління, які б могли підвищити рівень економічної безпеки підприємства, слід віднести концепції Business Performance Management (BPM) та Balanced Scorecard (BSC). Запропоновані концепції управління можна застосовувати під час управління економічною безпекою торговельного підприємства, вони надають змогу відстежувати та контролювати показники діяльності підприємства.

В основі концепції Business Performance Management (BPM) лежить процесно-орієнтований підхід до прийняття управлінських рішень. Цей підхід спрямований на оцінювання фінансового стану підприємства й управління економічною безпекою в процесі всієї господарської діяльності підприємства шляхом об'єднання власників, керівників підприємства, менеджерів, торговельного персоналу та контрагентів із зовнішнього середовища в рамках інтегрованого середовища управління [12].

BSC – це система стратегічного управління підприємством на основі вимірювання й оцінювання її ефективності за сукупністю показників, що підібрано таким чином, щоб урахувати всі істотні (з погляду стратегії) аспекти її діяльності (фінансові, виробничі, маркетингові тощо) [13]. Як зазначалося вище, економічна безпека підприємства є підсистемою системи «торговельне підприємство», а отже, прийнятно застосовувати концепцію BSC для управління нею. Адже ця система управління є збалансованою, що використовує виміряні показники в чотирьох напрямках. Під час управління економічною безпекою торговельного підприємства ці напрями можуть бути такі: показники фінансової безпеки торговельного підприємства, оцінювання асортименту товарів і послуг, наданих споживачам; оцінювання організації діяльності та рівня економічної безпеки підприємства, інновації (нові ідеї щодо організації та покращення забезпечення економічної безпеки підприємства).

Зазначимо, що реалізація концепції управління відбувається від початку заснування підприємства та триває протягом усієї його господарської діяльності.

Висновки. У процесі дослідження визначено, що найбільш результативними теоретичними підходами до управління економічною безпекою торговельного підприємства, на яких базуються концепції управління, є системний (загальносистемний і підхід на основі функціональних систем), функціональний, процесний і ситуаційний підходи. Для більш ефективного управління економічною безпекою підприємства доцільно використовувати ці підходи комплексно, тобто в комбінаційній або інтегральній взаємодії підходів, адже такий спосіб забезпечить ефективний результат управління та безперервне удосконалення використання цих підходів.

Концепція управління економічною безпекою роздрібного підприємства може будуватися на зазначених наукових підходах і сформуватися в загальному вигляді на підставі запропонованих концепцій. Важливість застосування кожної із цих концепцій визначається відповідністю цілям економічної безпеки торговельного підприємства.

Узагальнюючи сутнісні характеристики зазначених найбільш важливих концепцій управління та можливість їх застосування під час управління економічною безпекою підприємства, можна будувати власну нову концепцію, що забезпечить належну економічну безпеку підприємства. У цьому й полягає мета наступного дослідження.

Список використаних джерел

1. Живко З. Б. Методологія управління економічною безпекою підприємства : монографія / З. Б. Живко. – Львів : Ліга-Прес, 2013. – 471 с.
2. Большая советская энциклопедия : в 30 т. / Гл. ред. А. М. Прохоров. – изд. 3-е. – М. : Сов. энциклопедия, 1973.
3. Трухан О. Л. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами / О. Л. Трухан // Вісник Хмельницького національного університету. Серія : «Економічні науки». – 2010. – № 1, Т. 2. – С. 29–35.
4. Шликов В. В. Комплексное обеспечение экономической безопасности / В. В. Шликов. – СПб. : Алетейя, 1999. – 122 с.
5. Холод Б. І. Системний підхід – основа сучасного управління діяльністю промислових підприємств / Б. І. Холод, О. М. Зборовська // Академічний огляд. – 2010. – № 1(32). – С. 48–54.
6. Мішин В. М. Управління якістю : підручник / В. М. Мішин. – М. : ЮНИТИ, 2000 – 303 с.
7. Ігнат'єва А. В. Дослідження систем управління : навч. посібник. / А. В. Ігнат'єва, М. М. Максимов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 106 с.
8. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія / О. М. Ляшенко. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.
9. Кайдзен – система непрерывных улучшений [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.vigorconsult.ru>.
10. Управление по результатам / под. ред. Л. А. Леймана. – М. : Прогресс, 1993. – 320 с.
11. Beer S. The heart of enterprise / S. Beer. – JohnWiley & Sons, 1994. – 582 p.
12. Орликовський М. О. Новітні концепції управління ефективністю діяльності сучасних підприємств [Електронний ресурс] / М. О. Орликовський, Д. І. Трокоз / Ефективна економіка. – 2014. – № 5. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3034>.
13. Каплан Р. С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Каплан Р. С., Нортон Д. П. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003. – 320 с.
14. Яниогло А. Комплексная система обеспечения экономической безопасности предприятия [Электронный ресурс] / А. Яниогло // *Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal*. – 2015. – Vol. 1. – No. 1. – С. 69–79. – Режим доступа : www.are-journal.com.

References

1. Zhyvko, Z. B. (2013), *Metodologiya upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu pidpry'emstva* [Methodology of management of economic security of enterprise], Liha-Pres, Lviv, Ukraine.
2. Prohorov, A. M. ed. (1973), *Bol'shaya sovetskaya entsyklopedy`ya* [Great Soviet Encyclopedia], 3rd ed, Sov. entsyklopedia, Moscow, Russia.
3. Trukhan, O. L. (2010), Scientific interpretation of functions of strategic management of enterprises. *Bulletin Khmelnytskyi National University. Series: «Economic sciences»*, no. 1, vol. 2, pp. 29–35.
4. Shlykov, V. V. (1999), *Kompleksnoe obespecheny`e ekonomy`cheskoj bezopasnosti* [Complex maintenance of economic security], Aleteia, Saint Petersburg, Russia.
5. Kholod, B. I. and Zborovska, O. M. (2010), The system approach – the basis of modern management of industrial company activity. *Akademichnyi ohliad*, no. 1(32), pp. 48–54.
6. Mishyn, V. M. (2000), *Upravlinnya yakistyu* [Quality management], UNITY, Moscow, Russia.
7. Ihnatieva, A. V. and Maksimov, M. M. (2003), *Doslidzhennya sy`stem upravlinnya* [Researching management systems], UNITY-DANA, Moscow, Russia.
8. Liashenko, O. M. (2011), *Konceptualizaciya upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu pidpry'emstva* [Conceptualization of managing company economic security], The Publishing House of Volodymyr Dal, Luhansk, Ukraine.
9. Kaizen – a system of continuous improvements [Online], available at: <http://www.vigorconsult.ru>.
10. Leiman, L. A. ed. (1993), *Upravlenye po rezultatam* [Management by objectives], Prohress, Moscow, Russia.
11. Beer, S. (1994), *The heart of enterprise*, John Willey & Sons, Australia.
12. Orlikovsky, M. O. and Trokoz, D. (2014), The last concepts of performance management of modern enterprises. *Efficient economy*, no. 5 [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3034>.
13. Kaplan, R. S. and Kaplan, D. P. (2003), *Sbalansy`rovannaya sy`stema pokazatelej. Ot strategy`y` k dejstvy`yu* [The balanced corecard. Translating strategy in to action], Olimp-Bizness, Moscow, Russia.
14. Ianioglo, A. (2015), Comprehensive system of ensuring the economic security of enterprise. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, [Online], vol. 1, no. 1, pp. 69–79, available at: www.are-journal.com.

[How to cite this article? Як цитувати цю статтю?](#)

Стиль – ДСТУ:

Шуміло О. Концепції управління економічною безпекою підприємств

[Електронний ресурс] / О. Шуміло // *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. – 2016. – Vol. 2. – No. 4. – pp. 174–186. – Mode of access : www.are-journal.com.

Style – Harvard:

Shumilo, O. (2016), The concept of economic security of enterprises. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, [Online], vol. 2, no. 4, pp. 174–186, available at: www.are-journal.com.